

Sveipesker laget av 8. trinn ved Manglerud skole. Foto: Anne Hernæs

Sveipeske med dekor

— inspirert av nordisk design

I treverkstedet på Manglerud skole treffer vi Anne Hernæs og fjorten 8. klassinger. I flere uker har elevene arbeidet med å lage sveipesker, og for de aller fleste er dette første gangen det arbeides med tre.

Oppgave av Anne Hernæs. Reportasje ved Bibbi Omtveit

Det er tidlig på morgenen og elevene sitter lydhøre mens Anne introduserer arbeidsøkten. Sveipeske-prosjektet er inne i sin åttende uke og nærmer seg ferdigstilling. Framgangsmåten er nøye beskrevet på tavla med både ord og tegninger.

Sveip betyr «å svinge rundt» og er en gammel teknikk som går ut på å bløtlegge tre for så å bøye det rundt en form. Tradisjonelt brukes plugger i bunnen og sveipen sys sammen med tæger av bjørk. Oppgaven 8. trinn arbeider med tar utgangspunkt i den tradisjonelle sveipeteknikken, men har fått noen tilpasninger. Teknikken er forenklet, sveipen sys ikke sammen, men limes. Det

samme gjelder bunnen. Den ene ulempen med å lime er at esken ikke tåler like mye, forteller Anne.

Anne Hernæs har erfaring som kunst- og handverkslærer fra mellomtrinn og nå ungdomstrinn. Hun er opptatt av at elevene skal oppleve mestring i faget. Hun fokuserer mye på håndverks-teknikker og legger forholdsvis stramme føringer i oppgavene hun gir. — I denne oppgaven lærer elevene å bruke linjal og å måle nøyaktig. De lærer sinking og sveiping. Valgmulighetene ligger i formen på ørene og dekoren som skal være inspirert av nordisk design. Om elevene hadde mer erfaringer med trearbeid kunne de fått flere valgmuligheter, men for mange er dette første gangen de arbeider med tre. Da er det viktig å legge til rette for at de lykkes, sier Anne.

Passer lokket? Gadir tester for første gang. Når det viser seg at du har målt og saget nøyktig på vippesaga og lokket sitter som støpt er det god grunn til å være fornøyd!

I løpet av oppgaveperioden lærer elevene å bruke vippesag. De som vil kan også prøve seg på buesag og japansag. Her sager Elias ut formen på ørene til sin sveipeske.

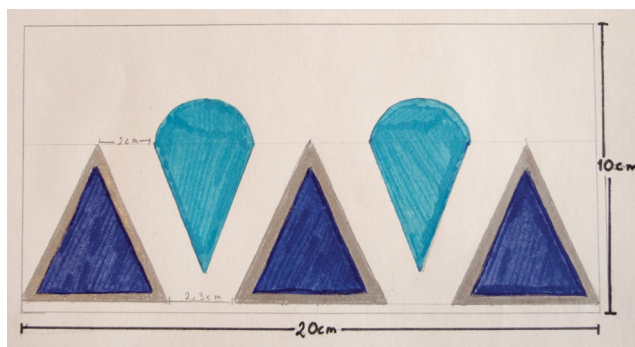
På Manglerud skole er det flotte, godt utstyrte kunst- og håndverkslokaler. Sebastian skal plassere ørene og får veiledning av lærer Anne. Det er lurt å bruke en linjal for å sikre at plasseringen av ørene blir riktig i forhold til hverandre.

▶ Skal ørene ha farge eller skal de være trehvite? Det skal tas mange valg i løpet av prosessen. Peter forteller at han eksperimenterte mye med avstand og retning på mønsterelementet før han bestemte seg. Elevene bruker en mal i papir når borden skal tegnes på sveipesken.

Elevene er skjønt enige i at nøyaktighet er nøkkelordet for å lykkes med sveipesken. Både når det gjelder måling og saging samt planlegging og maling av mønsterbord. I løpet av perioden blir elevene introdusert for nordisk design og noe fargelære. Det er også gjennomgang av verktøy og det er satt av tid til å øve på å sage. Mens FORM er på besøk er det flere av elevene som er klare til å male mønsterborden på sveipen. Anne minner om at fargene gjøres mer personlige og spennende om de brykkes ved å blande inn litt av en annen farge, sort eller hvitt.

I denne oppgaven blir elevene vurdert innen fire områder; *skisser og arbeidstegninger, arbeid i tre, mønsterbord og helhet* samt *skriftlig rapport*.

Framgangsmåte til sveipesken beskrives på neste side. >>

Arbeidstegning som viser mønsterborden til Tyra. Hun forteller til FORM at det mest utfordrende med oppgaven var å sage formen på ørene og plassere de riktig.

1) Oppgaven introduseres. På forhånd har lærer sagt opp emner på 10x60 cm, 4 mm. Alle deler av sveipen lages i bjørke-finér. Elevene tegner buen på den ene enden etter en mal og sager buen på vippesag. Cirka 1 døgn før neste økt legges finér-stykkene i vann.

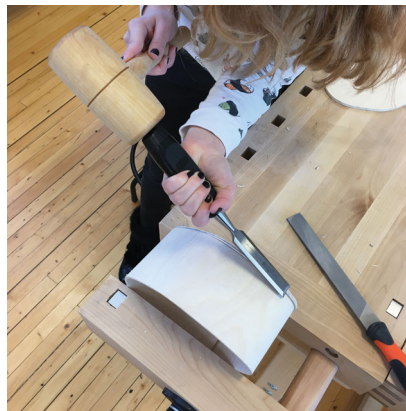
4) Lim på bunnen med trelim og bruk tvinge. Etter tørking lages lokket. Tegn av formen på 6 mm bjørkefinér og sag 2 mm utenfor streken.

7) Bestem deg for ørenes form og lag en papirmal. Bruk malen når du tegner av formen på 6 mm finér. Sag ut to like ører. Lag deretter 4 mm hakk i ørene med cirka 1,5 cm dybde, slik at øret passer ned på sveipen. Finn ut hvor ørene skal stå for at de møtes på en rett linje.

2) De våte finérstykkene bøyes til en oval form med endestykket på den ene langsiden. En treklype settes på samtidig som sveip-formen presses ned mot underlaget. Sveipen tørker en uke. Deretter limes den sammen.

5) Tilpass bunnen til sveipformen ved hjelp av huggjern, rasp, fil og 60 pussepapir. Finpuss sidene på sveipen med 100, deretter 180. Tilpass lokket med 60 pussepapir, deretter kan du bue kanten til lokket om du ønsker.

8) Tegn rundt ørene på sveipen. Ta vekk ørene, legg på lokket, og fortsett strekene opp på lokket. Mål hvor langt ørene går inn i lokket. Sag hakk i lokket, ca. 7 mm bredde og dybden til ørene. Finpuss alle deler.

3) Tegn av formen på bunnen på 4 mm finér. Bruk vippesag og sag 2 mm utenfor streken. Puss innsiden med 100, deretter 180 pussepapir.

6) Skisser og arbeidstegning til mønsterbord arbeides det med innimellom når det er ventetid. En utskrift av presentasjonen om nordisk design som ble holdt i starten av perioden henger i sløydsalen. Arbeidstegning lages i 1:1 og det skal lages fargeforslag. Samtidig bestemmes formen og eventuelt farge på ørene. Bildet viser Camilla som er godt i gang med sin arbeidstegning.

9) Sett inn sveipen med linolje (eller annen olje). Overfør arbeidstegningen ved hjelp av papirmaler, linjal og blyant. Ved geometriske flater, bruk maskeringssteip. Mal et tynt lag med akrylmaling. Vann ut malingen om det trengs.

NB. I denne oppgaven ble sveipene oljet før de ble malt. Anne anbefaler å gjøre det motsatt siden maskeringssteipen sitter veldig dårlig på en oljet overflate.

Underveis i arbeidet tas det notater. Da er det lettere å beskrive arbeidsprosessen i rapporten som skal leveres til slutt. Elevene vurderer produktet sitt ut ifra kriteriene. Hva kunne eventuelt blitt gjort annerledes?

Foto: Anne Hernæs og Bibbi Omtveit